

Plantentuin De Kleine Boerderij

Een blik achter de schermen

In het Kempense Merksplas is de Plantentuin De Kleine Boerderij gelegen. Deze collectietuin is het levenswerk van kweker Jan Oprins en tevens ook het botanisch testament van oud-Fence-redacteur Harry van Trier. Op termijn zal de Kleine Boerderij uitgroeien tot een educatief centrum, waar bezoekers kunnen kennismaken met bekende en minder bekende planten. Momenteel is de collectietuin nog niet toegankelijk maar we zetten deze Kempense parel alvast graag in de kijker.

Agapanthus 'Velvet Night'

Bamboe-eiland

Hydr. serr. Veerle

Bodembedekkende Hydrangea

Gunnera

Jan Hendrickx en Wout Oprins

oorspronkelijk maakte de Kleine Boerderij deel uit van de landloperskolonie van Merksplas. Om gedetineerden op te leiden tot landbouwer, zodat ze zelf in hun noden zouden kunnen voorzien, werd er in 1920 een zogenaamde "Straflandbouwschool" opgericht, met ca. 80 ha grond. Daar legde men zich toe op veehouderij, bijen, landbouw, tuinbouw en boomteelt. Na de afschaffing van de wet op de landloperij in 1993, kwam het gebouw leeg te staan. Boomkweker Jan Oprins uit het nabijgelegen Rijkvorsel, die hier al enkele tientallen hectaren grond had verworven voor zijn kwekerij, kreeg tien jaar geleden, na heel wat gepalaver met de verschillende overheden en natuurverenigingen, uiteindelijk de Kleine Boerderij in erfpacht.

KEMPENS LANDSCHAP

Op een terrein van 8 ha rond de vroegere boerderij heeft Jan Oprins samen met Harry van Trier de voorbije jaren een collectietuin aangelegd. "Dit is geen showtuin voor mijn kwekerij", zo benadrukt Oprins, "dit is de vervulling van een persoonlijke droom om mijn plantencollecties en die van mijn vriend Harry van Trier samen te brengen en te kunnen tonen."

Het plan voor de tuin werd uitgetekend door landschapsarchitect Chris Vermader van het Buro voor Vrije Ruimte. Hij respecteert zo veel mogelijk het prachtige Kempense landschap van de vroegere Kolonie met zijn drevestructuur. Omdat het terrein 's winters geregeld onder water kwam en 's zomers vaak kurkdroog

was, is rondom rond een breed kanaal uitgegraven, terwijl overal op het terrein kleine afwateringsbeekjes lopen. Een groot deel van het terrein rond de vroegere drinkpoel is opgehouden en daar grazen nu schapen en ezels. Op de weide naast de hoeve wordt binnenkort een typische Kempense boomgaard aangeplant met traditionele fruitbomen die geschikt zijn voor zandgrond. Nu al staan er een aantal oude fruitbomen. De uitgebreide bamboecollectie van Jan Oprins is ondergebracht aan de rand van het terrein op eilandjes tussen de waterkanalen.

COLLECTIETUIN

Het deel van het terrein waar de meeste collecties zijn ondergebracht, is opgedeeld in verschillende tuinkamers, met daartussen brede wandelpaden en doorkijken. Daardoor ontstaat een rustig, parkachtig beeld met vergezichten. De rechthoekige kamers refereren naar de met dreven omsloten percelen en naar een ommuurd kruidenbed van de vroegere 'kolonie'.

Voor de 'groene kamers' zijn diverse haagplanten gebruikt, zoals Taxus, veldesdoorn, beuk en haagbeuk, de grootbladige Buxus 'Rotundifolia', Cornus mas, zelfs Ginkgo biloba 'Saratoga' en uiteraard ook hulst (*Ilex*) en schijnhulst (*Osmanthus*), een van de specialiteiten van kwekerij Oprins. Verspreid over de tuin staan een zestigtal soorten en cultivars. Naast de gekende cultivars van onder andere *Ilex crenata*, *I. aquifolium*, *I. glabra*, *I. meserveae* en *I. verticillata*, staan er ook tal van onbekende selecties uit onder meer Japan en Amerika. En uiteraard ook de twee

Magnolia 'Yellow Bird'

Kruidentuin

Hosta 'Harry van Trier'

Kweepeer

Hydrangea paniculata

succesnummers van eigen kweek, *I. crenata* 'Blondie' en *I. crenata* 'Dark Green', een perfect alternatief voor *Buxus*. Langs de centrale as tegenover de vroegere boerderij is een uitgebreide collectie van meer dan 200 winterharde Afrikaanse lelies, *Agapanthus*, aangeplant. Daaronder ook een aantal eigen selecties, zoals *Agapanthus inapertus* 'Velvet Night' en de hele donkere A. 'Blue Eyes'.

Verschillende tuinkamers zijn momenteel gereserveerd voor de omvangrijke *Hydrangea*-collectie die Jan Oprins en Harry van Trier in de loop der jaren samenbrachten. Zo staan er tientallen cultivars van *H. paniculata*, waaronder uiteraard ook de eigen selecties 'Veerle', 'Wim's Red' en 'Candlelight'. En verder tal van prachtige selecties van de eikenbladhortensia, *H. quercifolia*, van *H. aspera*, *H. heteromalla*, *H. serrata* en *H. involucrata*. Er staan ook vele honderden zaailingen en selecties die nog niet in de handel zijn en verder opgevolgd worden. Zoals een lage blauwbloeiende *Hydrangea* die verrassend genoeg uitlopers vormt en dus veelbelovend is als bodembedekkende struik.

Bijzonder is ook het Ginkgobosje waar momenteel een twintigtal cultivars zijn aangeplant. En een kleine boomgaard met een collectie hoogstam kweeperen. In een andere tuinkamer wordt, rond een uit de kluiten gewassen *Gunnera manicata*, momenteel een tuin aangelegd met vooral Zuid-Amerikaanse planten zoals *Nothofagus* en *Araucaria*.

Dit voorjaar werd ook een nieuwe pioenentuin aangeplant met de uitgebreide collectie van pioenenkweker Guy Vervoort uit Kapellen.

HERDENKINGSTUIN HARRY VAN TRIER

Deze winter werd de uitgebreide plantencollectie van wijlen Harry van Trier overgebracht naar De Kleine Boerderij. "Harry vond het belangrijk dat zijn planten een

plek zouden krijgen waar iedereen ze kan zien," zegt Wout Oprins van de Kleine Boerderij.

Het gaat om vele honderden bijzondere bomen en struiken die van Trier in de loop der jaren had samengebracht in zijn eigen tuin in Poederlee-Zittaart. Daaronder een tachtigtal toverhazelaars, tientallen hortensia's zoals *H. paniculata*, *H. serrata* en *H. macrophylla*, waaronder vele nieuwe cultivars die nog geen naam hebben gekregen, *Magnolia*'s, *Stewartia*'s en *Camellia*'s, *Rhododendrons*, zeldzame sierkerselaars en lijsterbessen, Japanse esdoorns, Cornussen, *Cercidiphyllum*, *Parrotia*, schijnhazelaars (*Corylopsis*), bijzondere berken... Maar ook heel wat vaste planten, zoals *Helleborus* en *Hosta*. "Het was een titanenwerk om al die planten uit te grond te halen en naar hier te brengen," zegt tuinaannemer en plantenkenner Jan Hendrickx die instond voor de verhuis en de aanleg van de tuin. "Uiteindelijk ging het om meer dan vier grote vrachtwagens."

Voor deze nieuwe collectietuin werd een gedeeltelijk bebost en waterrijk terrein van ca 1,5 ha gereserveerd. "Ik heb niet volgens een voorafbepaald plan gewerkt, maar ben vertrokken van de planten van Harry," zegt Hendrickx. "Bedoeling was om de vele planten optimaal tot hun recht te laten komen, met interessante combinaties naar vorm en kleur, in een natuurlijk ogende omgeving waar het aangenaam wandelen is." Alle planten zijn voor zover mogelijk gelabeld, maar een aantal ervan hebben ze nog niet kunnen identificeren.

Nu oogt de pas aangelegde tuin nog wat kaal. Maar dat zal in de komende maanden veranderen. "We hebben al veel vaste planten, varens en lentebollen aangeplant, en we zullen er nog veel meer planten. Het beeld dat ik voor ogen heb is het Hallerbos dat in het voorjaar vol boshyacinten staat. Zoiets moet het hier ook worden, maar dan met veel verschillende schaduwplanten."

EDUCATIEF CENTRUM

De Kleine Boerderij moet op termijn uitgroeien tot een educatief centrum, een leertuin, waar bezoekers kunnen kennismaken met bekende en minder bekende planten. Momenteel is de collectietuin nog niet toegankelijk voor het grote publiek. Wel worden regelmatig themawandelingen en op aanvraag geleide bezoeken georganiseerd. Ook worden er allerlei cursussen georganiseerd over plantkeuze en -verzorging, het telen en gebruiken van kruiden, bijen enzovoorts. Daarvoor werd bijvoorbeeld een educatieve kruidentuin aangelegd. Ook voor de fruittuin ziet Oprins heel wat educatieve mogelijkheden. "We zullen snoeilessen organiseren en bijvoorbeeld tonen hoe men al dat fruit kan verwerken."

DE STUDIEKAMER

In dat opzet past ook de nieuwe 'Studiekamer', een collectietuin waar de '250 planten voor ieders tuin' uit het gelijknamige boek van Harry van Trier en Jan Hendrickx worden aangeplant. In die plantengids maakten ze, op vraag van de Belgische Federatie Groenvoerzorgers, een selectie van 250 planten die in geen enkele tuin zouden mogen ontbreken. Het gaat zowel om loof- en naaldbomen en struiken, als rozen, klimplanten, vaste planten, varens, siergrassen, waterplanten, eenjarigen, kruiden en bolgewassen.

'De Studiekamer' - een omsloten tuinkamer van 500 m² - moet een soort openluchtglas worden waar die 250 planten kunnen bestudeerd en bewonderd worden. Ze worden er per familie of soort gepresenteerd in volle grond, in potten of bakken, telkens voorzien van een label. Er komt ook een overdekt prieel van bamboe en zitbanken uit natuurlijke materialen, zoals boomstronken, uitgezaagde balken en planken.

HARRY VAN TRIER

Groenjournalist en plantenkenner Harry van Trier (1954-2015) studeerde biologie aan de Universiteit Gent en werkte vier jaar als leraar in Zaïre. Tijdens een sabbatjaar om gezondheidsredenen werkte hij in 1981 een jaar lang in het Arboretum Kalmthout, toen nog het privé domein van de familie De Belder. Hij was Jelena de Belder eeuwig dankbaar voor de kennis die deze grote tuindame aan hem doorgaf en die hem van bioloog omschoolde tot botanicus en dendroloog. Jelena zei hem dat men planten leert kennen door ze in handen te houden en te observeren, een raad die hij nooit is vergeten. Als bioloog was hij buitengewoon geboeid door het selectiewerk van Jelena en bleek hij een kostbare hulp. Hij is ook zelf jarenlang actief geweest in het selecteren van nieuwe planten. Zijn bekendste introductie is *Hydrangea serrata* ssp. *yezoensis* 'Veerle', een selectie die de hele wereld veroverde. Een aantal planten werden ook naar hem genoemd, zoals *Hosta* 'Harry Van Trier', *Hamamelis x intermedia* 'Harry', *Buxus sempervirens* 'Harry' en de pluimhortensia *Hydrangea paniculata* 'Harry Van Trier'. Van 1985 tot 1997 was hij directeur van het Arboretum Kalmthout. Vanaf 1997 was hij groenjournalist bij Rekad Uitgeverij in Herentals, waar hij schreef voor *Fence Tuinmagazine*, *Hobbytuin*, *Fleur Magazine* en *Groen Magazine*. Hij publiceerde ook in tal van wetenschappelijke tijdschriften en gaf lezingen in binnen- en buitenland. Hij schreef verschillende standaardwerken over onder andere hortensia's, bamboe, buxus, Gentse azalea's en *Helleborus*. Hij was stichtend lid van de Belgian Bamboo Society (BBS) en was lid van de International Dedrology Society (IDS) en van de International Hardy Plant Union (ISU). Hij gaf ook les over tuinaanleg en plantkunde bij Syntra in Antwerpen en Turnhout. En hij was jarenlang lid van de jury van de wedstrijd 'De Vlaamse Tuinaannemer' en van meerdere botanische jury's. Hij overleed op 6 juni 2015 na een slepende ziekte.

OPENDEURWEEKEND 'BLOEMENPRACHT'

Tijdens het weekend van 30 en 31 juli 2016 is er een opendeurweekend. Op het programma onder meer geleide wandelingen, informatiestands van Velt, Bijencentrum 'De Raam' en 'De Laermolen', een interactieve roofvogelshow, een schaapherder met hond, kinderanimatie, yoga/meditatie, een tentoonstelling met foto's van Danny Laps en Veerle Oprins en van schilder Richard van Amerongen.

➔ Plantentuin 'De Kleine Boerderij'
Ossenweg 1 bus B
2330 Merksplas
België
www.plantentuinmerksplas.be